

**Інформаційні матеріали
Українського інституту національної пам'яті
до змісту відзначення 27-ї річниці Незалежності України**

Упродовж тисячолітньої історії однією з основоположних цінностей українців було прагнення свободи. Саме це спонукало їх боротися за незалежність.

На початку ХХ століття, в часи Української революції 1917–1921 років, українці змогли відродити державність, а 24 серпня 1991 року Актом проголошення незалежності України вона була відновлена.

Нині, в умовах агресії з боку Росії, Україна **продовжує відстоювати власну свободу та цілісність держави.**

При підготовці та проведенні урочистих, освітніх, інформаційних, культурно-мистецьких та інших заходів на відзначення 27-річчя Акта проголошення державної незалежності Український інститут національної пам'яті пропонує використовувати гасло: **“Відродили державність, відновили незалежність, захистимо свободу”**.

Ключові повідомлення:

1. Українська держава успадкувала традиції державотворення від Русі, Галицько-Волинського князівства, Великого князівства Литовського, Козацької держави, української державності початку ХХ століття. **Проголошення Незалежності 24 серпня 1991 року стало логічним завершенням процесу українського державотворення.**

2. В часи Української революції 1917–1921 років українці відродили державність – утвердили державні кордони, мову, гроші, символіку (герб, гімн і прапор), створили боєздатне військо, отримали визнання світової спільноти. Лише зовнішня агресія та внутрішні протиріччя не дали можливості зберегти цю державу.

3. 22 січня 1918 року була відроджена українська держава, а 24 серпня 1991 року фактично відбулося відновлення незалежності України. **Тож, відзначаючи 27-річчя від дня прийняття Акта проголошення незалежності України, ми паралельно маємо говорити про 100-річчя відродження української державності.**

4. Імпульс до свободи та незалежності, який дала Українська революція, змусив більшовиків піти на поступки і погодитися на створення квазідержави УСРР, яка мала обмежену міжнародну правосуб'єктність та власні кордони. **Однак весь цей час тривала боротьба за справжню незалежність України – як збройними (1920–1950-ті), так і ненасильницькими методами (1960–1980-ті).**

5. Україна у ХХ столітті кілька разів втрачала державність. Унаслідок російської окупації після революції 1917–1921 років злочинні тоталітарні режими – комуністичний і нацистський – забрали мільйони життів українців у роки Голодомору, Голокосту, політичного терору, депортацій та війн.

6. Зовнішня агресія не зупинила боротьби українців за право мати власну незалежну і соборну державу. **Ця боротьба триває і нині, коли українці змушені захищати від російської агресії територіальну цілісність та суверенність України.**

7. Проголошення незалежності України 1991 року відіграло вирішальну роль у розвалі СРСР і остаточній ліквідації комуністичної тоталітарної імперії.
8. Сьогодні незалежність України – головна перепона для російського імперіалізму й запорука вільного розвитку держав і народів Європи.
9. 27 років незалежності продемонстрували світу, що Україна відбулася як суверенна держава, здатна утверджувати демократичні цінності та захищати свободу.

Історична довідка:

Становлення державності та боротьба за незалежність України

Україна має тисячолітню традицію державності – Русь, Галицько-Волинське князівство, Велике князівство Литовське, Козацька держава, державні утворення ХХ століття. Вона не була безперервною: під впливом зовнішніх (завоювання) та внутрішніх (міжусобиці) чинників українські території не раз потрапляли під владу держав-завойовниць, люди ставали їх підданими та об'єктами політики денационалізації.

Під час Української революції 1917–1921 років українцям вдалося відновити державу. Вона кілька разів змінювала назву і форму: Українська Народна Республіка (1917–1918), Українська Держава (Гетьманат, 1918), знову Українська Народна Республіка (доба Директорії, 1918–1921), Західноукраїнська Народна Республіка (1918–1919). Становлення держави відбувалося одночасно зі спробами стримати зовнішню агресію з боку Росії та Польщі. Українська Народна Республіка у цій боротьбі зазнала поразки, а українські політики, що представляли державу, продовжили діяльність у формі еміграційних урядів.

Західні землі України розділили між сусідніми країнами – Польщею, Румунією, Чехословаччиною, куди вони ввійшли як інтегральні частини, без жодних особливих статусів. На решті земель УНР через збройну агресію більшовицької Росії було встановлено комуністичний (більшовицький) режим. Радянська влада мала незначну підтримку серед місцевих і спиралася на потужний репресивний апарат, а її функціонування було безпосередньо пов'язане з центром влади у Москві.

Імпульс державотворення та національного відродження, який дала Українська революція, був такий потужний, що російські більшовики змушені були з цим рахуватися. Для утримання влади протягом 1920-х років запровадили політику українізації, наслідком якої став підйом національної культури, часткове залучення українців до керівних органів. Створення Української Соціалістичної Радянської Республіки було вимушеною поступкою російської комуністичної влади українському національному рухові. УСРР мала деякі формальні ознаки держави (кордони, органи влади, символіку), проте не було головної – суверенітету. Відтак вона ніколи не була незалежною, ані у вимірі внутрішньої, ані тим паче зовнішньої політики.

В міру посилення комуністичного тоталітарного режиму зростала політична та економічна залежність України. Це викликало наростання спротиву, який вилився в рух, спрямований на відновлення незалежності.

Український визвольний рух розвивався у формах збройної (1920–1950-ті) та ненасильницької (1960–1980-ті) боротьби. У кінці 1980-х цей рух разом із

національно-демократичними революціями у Східній Європі відіграв важливу роль у падінні комуністичних режимів, а в Україні призвів до відновлення незалежності.

16 липня 1990 року Верховна рада УРСР під тиском демократичної опозиції та масових вуличних демонстрацій ухвалила Декларацію про державний суверенітет України, а 24 серпня 1991 року було прийнято Акт проголошення незалежності України.

Остаточне утвердження України як незалежної держави відбулося 1 грудня 1991 року, коли понад 90 відсотків громадян підтримали цей вибір на Всеукраїнському референдумі.

Результати цього референдуму заклали початок міжнародного визнання України іншими країнами. Після цього формальні ознаки державності, які мала УРСР, такі як кордони, обмежена участь у міжнародних відносинах (членство в ООН та інших міжнародних організаціях, укладання міжнародних договорів), наповнилися реальним змістом.

На початку XXI століття російська влада на чолі із Володимиром Путіним взяла курс на відновлення свого впливу на пострадянському просторі. В Україні вона активно використовувала проросійських політиків, економічний тиск, громадські організації та підконтрольні їй медіа. У 2010 році президентом України став зручний для Кремля політик Віктор Янукович. Його спроби створити в країні антидемократичний режим, схожий на російський, викликали масовий громадянський протест. У результаті він змушений був утекти з України, а Росія для збереження впливу, вдалася до збройної агресії в Криму та на Донбасі.

З 2014-го, через 23 роки після проголошення незалежності, українці знову зі зброєю в руках захищають власну свободу та територіальну цілісність держави.